

KOPSAVILKUMS

Izvērtējuma mērķis un sfēra

Izvērtējuma mērķis ir izvērtēt ES fondu 2014. – 2020.gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” (turpmāk - DP) 8.prioritārā virziena (turpmāk - 8.PV) “Izglītība, prasmes un mūžizglītība” ieguldījumu lietderību, efektivitāti, ietekmi un ilgtspēju, ņemot vērā izvirzītos 8.PV mērķus.

DP ieguldījumu stratēģija balstās uz Partnerības līgumā ES fondu 2014. – 2020.gada plānošanas periodam analizētajiem Latvijas attīstību kavējošiem faktoriem, kurā norādīts, ka viena no Latvijas attīstības galvenajām problēmām ir nepietiekami kvalitatīvs un darba tirgus prasībām neatbilstošs izglītības piedāvājums. 8.PV ieguldījumi tiek finansēti no diviem ES fondiem: ESF un ERAF (t.sk. REACT-EU finansējums).

Izvērtējumā tiek vērtēti šādi DP¹ ieguldījumi:

- **8.1.ieguldījumu prioritāte** (turpmāk – IP): **Investīcijas izglītībā un apmācībā**, tostarp profesionālajā apmācībā, lai nodrošinātu prasmju apgūšanu un mūžizglītību, attīstot izglītības un apmācības infrastruktūru.
- **8.2.IP: Augstākās izglītības** vai pielīdzināma līmeņa izglītības kvalitātes, efektivitātes un pieejamības uzlabošana nolūkā palielināt līdzdalības un sasniegumu līmeni, jo īpaši nelabvēlīgā situācijā esošām grupām.
- **8.3.IP: Priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšana** un novēršana, un vienlīdzīgas pieejas veicināšana kvalitatīvai pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītībai, tostarp formālām, neformālām un ikdienējām mācību iespējām, kas ļauj mācības pametušajām personām atsākt izglītības iegūšanu un mācības.
- **8.4.IP: Formālas, neformālas un ikdienējās mūžizglītības vienlīdzīgas pieejamības uzlabošana** visām vecuma grupām, darbaspēka zināšanu, prasmju un kompetenču uzlabošana un elastīgu mācību iespēju veicināšana, tostarp ar profesionālo orientāciju un iegūto kompetenču apstiprināšanu.
- **8.5.IP: Darba tirgus nozīmes palielināšana izglītības un apmācības sistēmās**, pārejas veicināšana no izglītības uz nodarbinātību un profesionālās izglītības un apmācības sistēmu un to kvalitātes uzlabošana, tostarp ar vajadzīgo prasmju prognozēšanas mehānismiem, studiju programmu pielāgošanu un uz darbu balstītu mācību programmu, tostarp duālu mācību programmu un mācekļības shēmu, izstrādi.

Galvenie izvērtējuma rezultāti

Ziņojumā sniegtas atbildes uz izvērtējuma jautājumiem un zemāk apkopoti DP 8. prioritātes SAM izvērtējuma rezultāti, grupējot pa galvenajām finansējuma saņēmēju grupām: augstākā izglītība, profesionālā izglītība, vispārējā izglītība un mūžizglītība.

Augstākā izglītība

Kopumā projektu **efektivitāte un lietderība ir bijusi nozīmīga**, jo projekti ir sekmējuši augstākās izglītības sistēmas izmaiņas un strukturālo reformu īstenošanu. Pirmo reizi pasākumu lietderība tika vērtēta arī darba tirgus kontekstā, kas ļauj salīdzināt sasniegtos rādītājus starptautiskā mērogā. **Projektu ieviešanas rezultātā, galvenokārt mazinot studiju programmu fragmentāciju un veicot iekšējās reformas**, ir optimizētas All izmaksas un uzlaboti augstākās izglītības iestāžu (turpmāk - All) sniegtie pakalpojumi studentiem. Studentiem tiek nodrošināta pilnvērtīgāka un darba tirgum atbilstošāka izglītība, savukārt darba devējiem tiks sagatavoti labāk kvalificēti speciālisti. All procesu pārvaldība ir uzlabota, un ir modernizēta All infrastruktūra un studiju un pētnieciskais aprīkojums. Šie uzlabojumi veicina attiecīgo industriju attīstību Latvijā, ārvalstu studentu piesaisti un augstākas All pozīcijas starptautiskajos reitingos.

All un koledžu īstenojamie infrastruktūras projekti ir **konsekventi un savstarpēji papildinoši**. Kopumā ieviesto **projektu aktivitātes ir sekmējušas izglītības atbilstību darba tirgus prasībām**, izglītības programmu un procesu kvalitātes un lietderības uzlabošanu, akadēmiskā

¹https://www.esfondi.lv/upload/Planosana/0_op-growth-and-employment.pdf#page=179&zoom=100.72.76

un administratīvā personāla kapacitātes celšanu, personāla zināšanu un prasmju pilnveidi. Turklāt projekti ir veicinājuši augstskolu infrastruktūras uzlabošanu un attīstīšanu, All starptautisko sadarbību un zinātniskās kapacitātes palielināšanu, kā arī citus uzlabojumus. Šādi uzlabojumi ir palīdzējuši nodrošināt augstāku izglītības līmeni un veicināt Latvijas augstākās izglītības iestāžu konkurētspēju starptautiskajā vidē.

Papildus ir **veidojusies sinerģija ar citiem All īstenotiem projektiem**, tostarp programmas "Apvārsnis 2020", Norvēģijas finanšu instrumenta, Nordplus programma, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbības un apmaiņas programmas augstākās izglītības jomā un Erasmus+ programmu projektiem.

Latvijas aģentūras iekļaušana EQAR reģistrā sniedz ieguvumus visai Latvijas augstākās izglītības sistēmai, nodrošinot tās atbilstošas kvalitātes atzīšanu starptautiskā līmenī. Šī aktivitāte ir īpaši lietderīga un svarīga Latvijas augstākās izglītības kvalitātes, ilgtspējas un starptautiskās atzīšanas nodrošināšanai. Projekta ietvaros izstrādātā e-platforma EQAR akreditācijas un licencēšanas procesa nodrošināšanai ir guvusi atzinību gan Latvijā, gan starptautiski, uzlabojot iestādes darbu.

Lai arī Covid-19 pandēmijas radītie ierobežojumi **visvairāk skāra mobilitāti** un projektu ieviešanu ietekmēja piespiedu dīkstāves darbiniekiem, kuri nevēlējās vakcinēties, tomēr kopumā Covid-19 pandēmijas noteiktie ierobežojumi **nav būtiski ietekmējuši** projektu īstenošanu - plānotās aktivitātes tika ieviestas un mērķi sasniegti.

Tā kā daļa projektu vēl ir ieviešanas procesā un atsevišķu aktivitāšu ietekme būs konstatējama un novērtējama tikai pēc noteikta laika perioda, nepieciešams veikt projektu *ex-post* izvērtējumu vismaz pēc 5 gadiem, lai novērtētu faktisko ietekmi kontekstā ar izglītības politikas attīstības dokumentos noteiktajiem mērķiem un uzdevumiem.

Profesionālā izglītība

Projekti ir veicinājuši **profesionālās izglītības sistēmas pilnveidošanu**, izstrādājot un ieviešot darba vidē balstītas mācības un modulāro pieeju profesionālajā izglītībā. Projektu ietekme uz noteiktajām mērķa grupām ir būtiska. Tie ir **stiprinājuši profesionālās izglītības iestāžu** (turpmāk - PII) **administratīvo kapacitāti**, pārvaldības efektivitāti, sadarbību ar nozarēm un darba devējiem, kā arī uzlabojuši darbinieku kompetences un zināšanu līmeni, tādējādi paaugstinot profesionālās izglītības un iestāžu konkurētspēju Latvijā. Visvairāk labuma ieguvušas tās PII, kuras piedalījās visos trīs 8.5.IP SAM, kas bija cieši saistīti un savstarpēji papildinoši - SAM 8.5.3. ietvaros notika personāla profesionālās kompetences pilnveide SAM 8.5.2. ietvaros izstrādāto modulāro profesionālās izglītības programmu ieviešanai un īstenošanai, bet SAM 8.5.1. izmantoja SAM 8.5.2. ietvaros izstrādāto profesionālās izglītības saturu.

PII īstenotie infrastruktūras projekti ir konsekventi un savstarpēji papildinoši. Ieguldījumi tehnikumu **infrastruktūras modernizācijā ir plānveidīgi un mērķtiecīgi**, atbilstoši PII attīstības stratēģijai un pieejamajiem investīciju resursiem. Visi projekti saskaņoti, vērsti uz izglītības procesa modernizēšanu, profesionālās izglītības kvalitātes pilnveidi un profesionālās izglītības prestiža celšanu, nodrošinot mācību vides atbilstību tautsaimniecības nozaru attīstībai un uzlabojot profesionālās izglītības pieejamību.

Projektu ieviešanas rezultātā panākts "uzrāviens" profesionālās izglītības kvalitātē, kā arī sadarbībā ar nozarēm, ko ir svarīgi uzturēt, lai nezaudētu sasniegto rezultātu un spētu turpināt nodrošināt kopā tautsaimniecībai nepieciešamos kvalificētos speciālistus. Nākotnē atbalsta fokusu jāvērs uz profesionālās izglītības jomām, kurās drīzumā gaidāms darbaspēka trūkums, pievēršot uzmanību jomām ar mazāku izglītojamo skaitu, un kas saistītas ar **IT, lauksaimniecību, veselības aprūpi un sociālo labklājību**.

Ieguldījumi kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaita palielināšanā pēc dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumos ir snieguši labumu visai Latvijas ekonomikai un atsevišķām nozarēm, kuru topošos darbiniekus apmāca projektā iesaistītās PII, kā arī reģionālajai attīstībai, jo daudzas no PII atrodas reģionos un tieši šo reģionu uzņēmumi ir aktīvi piedalījušies projektos. PII audzēkņi ir ieguvuši labu praksi, pieredzi un jaunas zināšanas, kā arī darba vietas – pēc sākotnējām Latvijas Darba devēju konfederācijas (turpmāk – LDDK) aplēsēm vidēji 70% jauniešu pēc dalības projektā ir atraduši darbu atbilstoši savai specialitātei.

Ieguldījumi profesionālās izglītības atbilstības Eiropas kvalifikācijas ietvarstruktūrai nodrošināšanai ir būtiski ietekmējuši PII darbu un mācību programmas, kas atkarīgas no pašu iestāžu aktivitātes un nepieciešamības. Darba devēji savukārt gūst labumu no vienotas nozares kvalifikācijas prasību nodrošināšanas, izstrādājot profesionālas izglītības saturu, kas nodrošina vienlīdzīgas izglītības ieguves iespējas un kvalitāti visām izglītojamo mērķa grupām.

Profesionālās izglītības iestāžu efektīvas pārvaldības un iesaistītā personāla profesionālās kompetences pilnveides nodrošināšanai veiktie ieguldījumi atbalstīja 12 695 nodarbinātās personas, kam bija svarīga ietekme uz darba vidē balstītu mācību īstenošanu, PII sadarbību ar nozarēm, kā arī PII administratīvās vadības procesu uzlabošanu, kapacitātes un kvalitātes paaugstināšanu.

Lai arī Covid-19 pandēmija un ieviestie ierobežojumi visvairāk **ietekmēja darba vidē balstītās prakses, mācības un mobilitāti**, visas projektu aktivitātes tika ieviestas un noteiktie mērķi vairumā gadījumu sasniegti. Covid-19 pandēmija **veicināja PII digitalizāciju** un adaptāciju digitālajā vidē, kam PII iepriekš nebija gatavas, radot izaicinājumus, sākot attālināto darbu un mācības.

Vispārējā izglītība

Kopumā ieviestie projekti ir raksturojami ar to, ka veidoti priekšnosacījumi **datos balstītu lēmumu pieņemšanai izglītības politikas veidošanai pašvaldību un nacionālā līmenī**. Dato balstīta pieeja būtiski uzlabo kopējo rīcītpolitikas veidošanas un ieviešanas pieeju.

Projektu ietekmē ir notikusi mācīšanās pieejas sistēmas maiņa - izstrādāts un aprobēts **kompetenču pieejā veidots mācību saturs** vispārējā izglītībā, notikusi domāšanas un izpratnes maiņa izglītības iestādēs, akceptējot **digitalizāciju kā neatņemamu mācību procesa sastāvdaļu**, kā arī notikusi "skolas kā mācīšanas organizācijas" attīstība un sniegts atbalsts izglītojamiem.

Covid-19 pandēmijas noteiktie ierobežojumi visvairāk ietekmēja klātienē nodarbību norisi, mācību ekskursijas - aktivitātes, kurās klātienē elements ir būtisks procesa kvalitātes nodrošināšanai. Visas projekta aktivitātes, kuras bija iespējams veikt attālināti, būtiski nesamazinot to kvalitāti, tika pārceltas uz attālināto formātu. Covid-19 ierobežojumi veicināja izglītības sistēmas kopējo digitalizāciju.

Investīciju rezultātā izglītības procesā tiek izmantotas dažādas metodes, bet visām izglītības iestādēm, neatkarīgi no to juridiskā statusa, tiek **piemēroti vienoti mērījumu rādītāji**, kas ļauj izsekot līdz izglītojamo sniegunam. Ieguldījumi ir tikuši vērsti kopējā sasniedzamā mērķa definēšanu, kura sasniegšanai katra izglītības iestāde un pedagogs pielieto sev piemērotākos mācību līdzekļus un metodes, tā nodrošinot kompetenču jeb individuālo pieeju.

Visi 8.3. IP projekti ir savstarpēji saistīti un papildinoši, lai dotu ieguldījumu izglītības politikas veidošanā. Lai arī projekti 8.3. IP ietvaros ir savstarpēji papildinoši un nodrošina integrētu atbalstu izglītojamajiem, vienlaicīga 8.3. IP projektu ieviešana radīja būtisku **noslodzi izglītības iestādēm, pašvaldībām un pedagogiem**.

Ņemot vērā ES fondu finansējuma apjoma ierobežoto apjomu pašvaldības izglītības iestāžu infrastruktūras uzlabošanai, pašvaldības veic nozīmīgus ieguldījumus izglītības iestāžu infrastruktūrā (telpu pārbūve, atjaunošana, remontdarbi) arī no pašu līdzekļiem.

Pieaugušo izglītība

SAM 8.4.1. finansējuma saņēmējs un projekta īstenoātājs ir Valsts izglītības attīstības aģentūra (turpmāk – VIAA). SAM 8.4.1. aktivitātēs iesaistītās puses (VIAA, mācību iestādes, mācību dalībnieki, darba devēji) uzskata projektu par ļoti vērtīgu. Projekta apjoms un tajā izglīto to cilvēku skaits ļauj secināt, ka SAM 8.4.1. ir **veicinājis pieaugušo izglītības kultūras attīstību Latvijā**, ko apliecina arī pieaugušo izglītības statistikas rādītāji, kas uzlabojas. Projekta ietvaros ir būtiski **paplašināts pieaugušo izglītības piedāvājums** un izglītības iestādes sākušas **uztvert pieaugušos izglītojamos kā nozīmīgu mērķauditoriju**. VIAA īsteno tās aptaujas liecina, ka lielākā daļa projekta dalībnieku bijuši apmierināti ar mācībām.

Attiecībā uz projekta īstenošanu iesaistītās puses **augsti vērtē VIAA darbinieku profesionalitāti** un projekta ieviešanas mehānismus, kaut arī ar atsevišķām iebildēm.

Iebildumi galvenokārt saistīti ar to, ka **izglītības programmu nepabeigušo nodarbināto izmaksas pamatā jāsedz izglītības organizācijām**. Izglītotāji dažos gadījumos vēlētos lielāku elastību, lai nodrošinātu attālināto mācību pieejamību. Izglītības iestādes, kas īstenojušas mācības projektā, norāda uz apjomīgu administratīvo slogu.

Covid-19 pandēmija nepārvaramus šķēršļus neradīja un projekta aktivitātes tika pielāgotas jaunajiem apstākļiem, izsludinot attālināto mācību kārtu, kas **padarīja mācības pieejamākas reģionos esošajiem nodarbinātajiem**.

SAM 8.4.1. projektam lielāka **ietekme uz situāciju darba tirgū bijusi uz nodarbināto grupai ar zemu izglītības līmeni**, savukārt nodarbinātie ar augstāku izglītību līmeni mācībās biežāk ieguvuši zināšanas un prasmes, kas ļauj efektīvāk izpildīt profesionālos pienākumus.

Stratēģiskās rekomendācijas

Pamatojoties uz izvērtējuma rezultātiem, kas iegūti no dažādiem avotiem, tajā skaitā intervijām un anketām, zemāk apkopoti stratēģiski svarīgākie ieteikumi, kas var būtiski uzlabot ES fondu ieguldījumu ietekmi izglītībā. Šo ieteikumu mērķis ir risināt būtiskākās problēmas un piedāvāt risinājumus, lai ES fondu ieguldījumi rada efektīvāku un ilgtspējīgāku izglītības ekosistēmu.

Augstākā izglītība

- Nodrošināt nepieciešamos ieguldījumus AII akadēmiskā personāla kompetenču un konkurētspējas pastāvīgā celšanā, kā arī AII akadēmiskā personāla ataudzes nodrošināšanā. Tas ietver mērķtiecīgu aktivitāšu veidošanu akadēmiskā personāla kvalifikācijas paaugstināšanai un izcilības veicināšanai, kas nodrošinātu augstākās izglītības kvalitāti un konkurētspēju.
- Plānot un īstenot tādas atbalstāmās darbības, kas nodrošina augstākās izglītības pieejamību, veicina eksportu, kā arī paaugstina augstākās izglītības konkurētspēju² - gan veidojot jaunas un uzlabojot esošās studiju programmas ES valodās, gan pilnveidojot studiju procesu. Tas arī veicinās un paaugstinās AII akadēmiskā personāla kvalifikāciju, kompetenci un izcilību.

Profesionālā izglītība

- Veicināt profesionālās izglītības atbilstību darba tirgus vajadzībām un ekonomikas prognozēm, akcentējot prakses un mācību iespējas inženierzinātnēs, būvniecībā, IT un citās augsta pieprasījuma nozarēs.
- Uzlabot profesionālās izglītības kvalitāti un ilgtspēju, izstrādājot un ieviešot vienotu sistēmu vai modeli, kas veicina pastāvīgu satura aktualizāciju, inovāciju un pielāgošanos izmaiņām, piemēram, zaļās transformācijas ieviešanā.
- Veicināt uzņēmumu, īpaši lielāko uzņēmumu, kā arī valsts un pašvaldību iestāžu aktīvāku iesaistīšanos profesionālās izglītības nodrošināšanā, lai palielinātu izglītojamo skaitu un nodrošinātu efektīvu DVB prakšu un mācību iespēju īstenošanu.
- Nodrošināt pietiekamu finansējumu un atbalstu profesionālās izglītības programmu un eksāmenu pilnveidošanai, standartu un programmu aktualizēšanai, kā arī sadarbībai ar Nozaru ekspertu padomēm un sadarbības uzņēmumiem.

Vispārējā izglītība

- Būtiski projektos plānot iesaistīto sadarbības partneru noslodzi un vajadzības kopā ar finansējuma saņēmējiem, tā līdzsvarojot pašvaldību un vispārizglītojošo iestāžu noslodzi un iesaistes apjomu, kā arī panākot pašvaldību un izglītības iestāžu spējas salāgot resursus un veikt pienācīgu uzmanību aktivitāšu ieviešanai.

Pieaugušo izglītība

- Stiprināt regulāru un darba tirgus vajadzībām atbilstošu pieaugušo izglītības piedāvājumu, ko īsteno izglītības iestādes, kas spēj nodrošināt augstu mācību kvalitāti.
- Veicināt nozaru un nozaru ekspertu padomju (turpmāk - NEP) iesaiste mācību vajadzību definēšanā, lai vairāk tuvinātu apgūtās prasmes un zināšanas darba tirgus vajadzībām, nepieciešami skaidri definēti sadarbības mērķi, ierobežojumi un ieguvumi abām pusēm.

- Izveidot ne tikai personalizētu atbalsta sistēmu mācību izvēlē, bet radīt labvēlīgākus apstākļus mācībām, tai skaitā finanšu jautājumos, lai vairāk piesaistītu nodarbinātos ar zemu izglītības līmeni, kas tipiski mazāk apzinās izglītības nozīmi un kuru personiskā situācija vairāk ierobežo iespējas papildināt izglītību.
- Jāmeklē risinājums, lai atceltu nosacījumu, kas liedz Izglītības iestādām saņemt finansējumu par ieguldījumiem to izglītojamo mācīšanās, kas pārtraukuši dalību izglītības programmā, neiegūstot apliecinājumu par tās pabeigšanu. Šāds nosacījums ierobežo izglītotāju iespējas plānot ieņēmumus un izdevumus, kā arī rada zaudējumus, kaut gan mācību pārtraukšana ne vienmēr saistīta ar izglītotāja darba kvalitāti.

Ieteikumi, kas attiecas uz visiem izglītības veidiem

- Turpināt mazināt laika un dokumentu ietilpīgās administratīvās prasības, vienkāršot projektu dokumentācijas un pārbažu prasības, tādējādi mazinot administratīvo slogu projektu īstenotājiem.
- Veicināt darba devēju un attiecīgo nozaru profesionāļu aktīvu iesaistīšanos izglītības iestāžu darbā, lai uzlabotu studiju programmu saturu, nostiprinātu saikni ar darba tirgu un radītu labākas prakses iespējas.

SUMMARY

Purpose and scope of the evaluation

The objective of the evaluation is to assess the efficiency, impact and sustainability of the investments made under Priority Axis 8 (hereinafter – PA8) "Education, skills and lifelong learning" of the Operational Programme "Growth and Employment" (OP) of the EU funds for the programming period 2014-2020 (hereinafter – OP) considering the objectives of PA8.

The investment strategy of the OP is based on the analysis of the factors hindering Latvia's development in the Partnership Agreement for the EU Fund 2014-2020 planning period, which indicates that one of the main problems of Latvia's development is an insufficient quality and inadequate supply of education that is not in line with the labour market requirements. PA8 investments are financed by two EU funds: the ESF and the ERDF (including REACT-EU funding).

The evaluation assesses the following OP³ investments:

- **Investment priority** (hereinafter – IP) **8.1: Investing in education, training and vocational training** for skills and lifelong learning by developing education and training infrastructure.
- **IP 8.2: Improving the quality and efficiency** of, and access to, tertiary and equivalent education with a view to increasing participation and attainment levels, especially for disadvantaged groups.
- **IP 8.3: Reducing and preventing early school leaving** and promoting equal access to good quality early childhood, primary and secondary education, including formal, non-formal and informal learning pathways for reintegrating into education and training.
- **IP 8.4.:** Enhancing **equal access to lifelong learning** for all age groups in formal, nonformal and informal settings, upgrading the knowledge, skills, and competences of the workforce, and promoting flexible learning pathways including through career guidance and validation of acquired competences.
- **IP 8.5.:** Improving the **labour market relevance of education and training systems**, facilitating the transition from education to work, and strengthening vocational education and training (VET) systems and their quality, including through mechanisms for skills anticipation, adaptation of curricula and the establishment and development of work-based learning systems, including dual learning systems and apprenticeship schemes.

Key evaluation results

The report provides answers to the evaluation questions and summarises below the results of the evaluation of the OP priority axis grouped by the main groups of final beneficiaries: higher education, vocational education, general education, and lifelong education.

Higher education

Overall, the **effectiveness and efficiency** of projects has been significant as projects have contributed to changes in the higher education system and the implementation of structural reforms. For the first time, the effectiveness of the measures was also assessed in the context of the labour market, which allows for a comparison of the indicators achieved at international level. **The implementation of projects, mainly by reducing the fragmentation of study programmes and by carrying out internal reforms**, has optimised the costs of HEIs and improved student services provided by higher education institutions (HEIs). Students are better educated and more relevant to the labour market, while better qualified specialists will be prepared for employers. HEIs' process management has been improved and HEIs' infrastructure and study and research equipment have been upgraded. These improvements contribute to the development of relevant industries in Latvia, attracting foreign students and higher HEIs in international rankings.

---

³https://www.esfondi.lv/upload/Planosana/0_op-growth-and-employment.pdf#page=179&zoom=100.72.76

Infrastructure projects carried out by HEIs and colleges are **consistent and complementary**. In general, the **activities** of the projects introduced **have contributed to the relevance of education to labour market requirements**, to improving the quality and efficiency of education programmes and processes, capacity building for academic and administrative staff, to the development of staff knowledge and skills. In addition, projects have contributed to the improvement and development of higher education infrastructure, international cooperation, and capacity building of HEIs, as well as other improvements. Such improvements have helped ensure a higher level of education and contribute to the competitiveness of Latvian higher education institutions in the international environment.

In addition, **synergies have been developed with other projects implemented by HEIs**, including "Horizon 2020" programme, the Norwegian financial mechanism the Nordplus, the Nordic and Baltic cooperation and exchange programs in the field of higher education and the Erasmus+ programme.

The inclusion of the Latvian Agency in the EQAR register provides benefits for the entire Latvian higher education system, ensuring the recognition of the corresponding quality thereof at international level. This activity is particularly useful and important for ensuring the quality, sustainability, and international recognition of Latvia's higher education. The e-platform developed in the framework of the project to ensure the accreditation and licensing process of EQAR has been recognised both in Latvia and internationally by improving the work of the institution.

Although the limits of the Covid-19 pandemic **were most affected by mobility** and project implementation were affected by forced idle workers who did not want to be vaccinated, overall, the restrictions imposed by the Covid-19 pandemic **have not significantly affected** project implementation: the planned activities were implemented, and targets achieved.

As some of the projects are still in the process of implementation and the impact of some activities will only be detectable and measurable after a certain period, an *ex-post* evaluation of the projects after at least after 5 years is needed to assess the actual impact in the context of the objectives and targets set in the education policy development documents.

Vocational education

The projects have contributed to **improving the vocational education system** by developing and implementing work-based learning and modular approach in vocational education. The impact of the projects on the identified target groups is significant. They have **strengthened the administrative capacity of vocational education institutions (VEI)**, management efficiency, cooperation with industries and employers, as well as improved the level of competence and knowledge of VEI staff, thus increasing the competitiveness of vocational education and institutions in Latvia.

The most benefited those VEI participating in all three Specific Objectives (SO) of 8.5. IP, which was closely linked and complementary – the development of the professional competence of staff was carried out in the framework of the SO 8.5.3, implementation and implementation of modular vocational training programmes developed within the SO 8.5.2. and SO 8.5.1 used for the development of content of vocational training.

Infrastructure projects implemented by VEI are consistent and complementary. Investments in the modernisation of technical infrastructure are planned and targeted, in line with the VEI development strategy and the available investment resources. All projects are coordinated, focused on modernising the educational process, improving the quality of vocational education, and raising the prestige of vocational training, ensuring the relevance of the learning environment to the development of economic sectors, and improving access to vocational training.

The implementation of the projects has resulted in a "breakthrough" in the quality of vocational education, as well as in cooperation with industries, which is important to maintain in order not to lose the results achieved and to be able to continue to provide the qualified specialists needed for the economy together. In the future, the focus of support should be on vocational education areas where shortages of labour are expected, focusing on areas with lower and related to **IT, agriculture, healthcare, and social welfare**.

Investments in increasing the number of students of qualified vocational education institutions after participation in work-based learning or apprenticeships in companies have benefited the Latvian economy as a whole and certain industries whose future employees are trained by the VET institutions involved in the project, as well as regional development, since many of the VEI located in regions and it's the companies of these regions that have actively participated in the projects. The VEI students have gained good practice, experience, and new knowledge, as well as jobs - according to the initial estimates of the Employers' Confederation of Latvia, on average 70% of young people have found work according to their speciality after participating in the project.

Investments to ensure the relevance of vocational education to the European qualification framework have had a significant impact on the work and curricula of VET providers, which depends on the activity and needs of their own institutions. Employers, on the other hand, benefit from the provision of common sectoral qualification requirements through the development of vocational education content which provides equal opportunities and quality for the acquisition of education for all target groups of learners.

Investments made to ensure the efficient management of vocational education institutions and the development of the professional competence of the personnel involved supported 12 695 persons in employment, with important implications for the implementation of work-based learning, the cooperation of VET providers with industries, as well as the improvement of the administrative management processes, capacity, and quality.

Although the Covid-19 pandemic and the restrictions imposed introduced have had the greatest impact on **practices, training and mobility based on the working environment**, all project activities have been implemented, and the set objectives were mostly achieved. The Covid-19 pandemic **contributed to the digitisation and adaption of VEI** to the digital environment, for which VEI was not prepared in the past, creating challenges by starting remote work and training.

General education

Overall, the projects implemented are characterised by development of pre-conditions for **data-based decision-making at local and national level for education policymaking**. A data-based approach significantly enhances the overall policymaking and implementation approach.

The projects have led to a change in basic assumptions in the approach to learning - **the development and validation of competence-based curricula in general education**, a shift in thinking and understanding in educational institutions to accept **digitisation as an integral part of the learning process**, and the development of the "school as a teaching organisation" and support to learners has taken place.

The limits imposed by the covid-19 pandemic had the greatest impact on the conduct of on-site activities, on training tours, on activities where the presence element is essential for ensuring the quality of the process. All project activities that could be conducted remotely without significantly reducing their quality were transferred to the remote format. Covid-19 restrictions contributed to the overall digitalisation of the education system.

As a result of investments, different methods are used in the education process, but common measurement indicators are applied to all educational institutions, regardless of their legal status, which allow tracking the performance of learners. Investments have been aimed at defining the common goal to be achieved, for the achievement of which each educational institution and educator uses the most suitable teaching tools and methods, thus ensuring competence or an individual approach.

All 8.3. IP projects are interlinked and complementary to contribute to the development of education policy. Although projects under SO's of 8.3.IP are complementary and provide integrated support for learners, at the same time. The implementation of projects created a significant **burden on educational institutions, municipalities, and educators**.

Given the limited amount of funding from the EU funds for improving the infrastructure of local government education institutions, local governments are also making significant investments in the infrastructure of educational institutions (rebuilding, renovating, repairing) from their own resources.

Adult education

The beneficiary of financing and the project implementer is the State Education Development Agency (hereinafter - SEDA). The parties involved in activities (SEDA, educational establishments, training participants, employers) consider the project to be valuable. The size of the project and the number of people educated in it suggest that SO 8.4.1 has contributed to the development of adult education culture in Latvia, which is also confirmed by the indicators of adult education statistics, which are improving. The project has significantly expanded the supply of adult education and educational institutions have started to perceive adult learners as an important audience. Surveys conducted by the SEDA show that the majority of participants in the project were satisfied with the training.

As regards the implementation of the project, the stakeholders **highly assess the professionalism** of SEDA staff and project implementation mechanisms, albeit with some reservations. The arguments relate mainly to the fact that **the costs of non-completed employees of education programmes should be mainly covered by educational organisations**. In some cases, learners would like more flexibility to make remote learning available. The educational establishments that have implemented the training in the project point to a significant administrative burden.

The Covid-19 pandemic did not create insurmountable obstacles and the project activities were adapted to the new circumstances by launching a round of distance learning, which **made training more accessible to employees in the regions**.

The project had a **greater impact on the labour market situation of low-educated group of employees**, while employees with higher education levels have more frequently acquired knowledge and skills in training, which makes it possible to fulfil their professional duties more effectively.

Strategic recommendations

Based on the evaluation results obtained from various sources, including interviews, this section summarises the most important strategic recommendations that can significantly improve the impact of EU fund's investments in education. The aim of these recommendations is to address the key challenges and propose solutions to ensure that the investments of EU funds create a more efficient and sustainable educational ecosystem.

Higher education

- Ensure the necessary investments in the continuing development of the competences and competitiveness of HEIs' academic staff and in the development of HEIs' academic staff. This includes the development of targeted activities to raise the qualifications of academic staff and promote excellence, which would ensure the quality and competitiveness of higher education.
- Plan and implement assisted activities which ensure accessibility of higher education, promote export, and increase competitiveness of higher education, both in the development of new and improving existing study programs in EU languages and in the enhancement of the study process. It will also promote and increase the qualifications, expertise, and excellence of HEIs' academic staff.

Vocational education

- Promote the relevance of vocational training to the needs of the labour market and economic forecasts by highlighting practices and training opportunities in engineering, construction, IT, and other high-demand sectors.
- Improve the quality and sustainability of vocational training by developing and implementing a single system or model that promotes permanent content updates, innovation, and adaptation to changes, such as the introduction of green transformation.
- Encourage more active involvement of firms, particularly major firms, as well as public and local authorities in vocational training, to increase the number of learners and ensure effective implementation of DVB practices and learning opportunities.
- Provide adequate funding and support for the development of vocational education programmes and examinations, updating standards and programmes, and cooperation with National Council of Experts and Co-operation Companies.

General education

- It is essential to plan the capacity and needs of the partners involved in the projects, together with the beneficiaries, balancing the capacity and extent of the municipalities and general education institutions, as well as the capacity of municipalities and educational institutions to align resources and pay due attention to the deployment of activities.

Lifelong learning

- Strengthen the regular supply of adult education relevant to labour market needs, provided by educational institutions capable of delivering high quality learning.
- Promoting the involvement of sectoral and sectoral expert councils (NEP) in defining training needs, to further align learned skills and knowledge to the needs of the labour market, clearly defined cooperation objectives, limitations and benefits are needed for both sides.
- Not only to create a personalised support system for training choices but to create more favourable conditions for training, including in financial matters, to attract more low-education workers, who are typically less aware of the importance of education and whose personal situation is more limited to the possibilities of supplementing education.
- A solution should be found to remove the condition that prevents education Institutions from receiving funding for their expenditures for the education of learners who leave an education programme without certificate of completion. This condition limits the ability of educators to plan their finances and causes losses, even though dropping out is not necessarily linked to the quality of the educator's work.

Recommendations relevant to all types of education

- Further reduce time and document-intensive administrative requirements, simplify project documentation and inspection requirements, thereby reducing the administrative burden on project promoters.

Encourage the active involvement of employers and professionals in the work of educational establishments to improve the content of study programmes, strengthen links with the labour market and create better practices.